

Vzpomínka na Ing. Zdeňka Ledra, DrSc.

V sobotu 2. února t. r. dotlouklo srdce Ing. Zdeňka Ledra, DrSc., nestora českých elektropohonářů. Dožil se krásných 94 let, tří měsíců a devatenácti dní.

Ing. Zdeněk Ledr se narodil 13. října 1913 v Ratajích nad Sázavou. Po absolvování reálky v Kutné Hoře vystudoval s vyznamenáním ČVUT, obor elektrické inženýrství.

Do zaměstnání nastoupil v roce 1937, kdy začal pracovat jako projektant elektrických zařízení v ČKD Kolbenka. Po práci v několika odděleních se stal výpočtářem elektrických strojů a ve výpočtové kanceláři ČKD Elektrotechnika pracoval až do svého odchodu do důchodu. Dlouhá léta byl vedoucím této kanceláře. Po odchodu do důchodu pracoval ještě několik let jako projektant v ČKD Dodavatelský závod.

Navrhoval elektrické stejnosměrné stroje a jeho podpis je na mnoha tzv. předpisech vinutí, tj. technických specifikacích s rozměry aktivních částí a elektromagnetickými údaji stejnosměrných strojů pro trakci, pro těžní stroje i pro další aplikace, které sám navrhl a, jak se v odborné hantýrce říkalo, „dal do práce“.

S příchodem polovodičových prvků se odborné úsilí Z. Ledra zaměřilo na jejich použití v budících soustavách elektrických strojů a v elektrických regulovaných pohonech. Jeho řešení se vyznačovala technickou originalitou a snahou dosáhnout požadovaných vlastností pokud možno co nejjednodušším využitím základních fyzikálních vlastností. Jeho návrhy na mnohostranné využití tzv. Boucherotova obvodu v technických projektech a zakázkách a patenty těchto způsobů použití byly mezi odborníky dobře známy. Zmínit lze např. řešení roz-

běhu stejnosměrných regulovaných pohonů čerpadel pro dopravu vody z vodárny Želivka do Prahy nebo řešení rozběhu pohonů pásových dopravníků asynchronními motory v povrchových dolech. Mezi projektanty pohonů jsou tato jeho originální řešení rozběhu velkých elektrických motorů bez klaskického spouštěče označována jako „ledro-stroje“. Více než sto jeho řešení bylo patentováno a mnohá z nich našla uplatnění v praxi při plnění zakázek ČKD.

Ing. Zdeněk Ledr, DrSc., je znám také jako autor přibližně dvou set odborných článků a referátů. Ve svých šedesáti pěti letech podal a v roce 1981 obhájil svoji kandidátskou práci a získal vědeckou hodnost kandidáta věd. V roce 1982 podal svoji doktorskou práci, již obhájoval až v roce 1991; poté získal vědeckou hodnost DrSc.

Ani po odchodu do důchodu Z. Ledr nepřestal technicky pracovat a spolu s dalšími spoluautory připravil k vydání knihu o malých vodních elektrárnách.

Své technické znalosti a zkušenosti předával také studentům na Vysoké škole dopravní před jejím přemístěním do Žiliny.

Zdeněk Ledr se velmi zajímal o vše nové v technice a mezi odbornou veřejností je znám jako nestor a přední odborník v oblasti elektrických pohonů. Byl účastníkem mnoha plzeňských

konferencí o elektrických pohonech, na kterých přednášel o svých nových teoretických poznatcích i zkušenostech z praxe.

Ing. Zdeněk Ledr, DrSc., byl nositelem několika vyznamenání a ocenění, z nichž jmenujme alespoň Zasloužilý vynálezce a zlepšovatel a ocenění České elektrotechnické společnosti. Toto ocenění mu bylo předáno při příležitosti jeho 94. narozenin v říjnu 2007 (obr. 1).

Ing. Zdeňka Ledra, DrSc., jeho spolupracovníci znali nejenom jako nadaného elektrotechnika, ale také jako vynikajícího znal-

Obr. 1. Ocenění za celoživotní přínos k rozvoji elektrických pohonů předává předseda České elektrotechnické společnosti (ČES) doc. Jan Macháček (vzadu zleva doc. J. Lettl, Ing. J. Winkler)

Obr. 2. S cenou ČES vnuk pana Z. Ledra pan P. Peša (stojící), vlevo sedící prof. J. Pavelka

ce Haškova Švejka. Byl schopen z paměti přednášet celé kapitoly z této knihy. Jeho mimořádná paměť byla ve výpočtové kanceláři ČKD Elektrotechnika všeobecně známa. Znal z paměti čísla specifikací strojů, které se vyráběly třeba i před dvaceti lety.

Považoval jsem za svoji povinnost napsat toto stručné připomenutí běhu života mého nejen prvního šéfa v ČKD, ale také pozdějšího kamaráda a přítele, po kterém zbyla nikoliv jenom vzpomínka, ale také řada dodnes provozovaných technických děl.

Čest jeho památce

prof. Ing. Jiří Pavelka, DrSc.,
ČVUT Praha

Redakce Elektro byla v posledních letech místem několika milých setkání s panem Zdeňkem Ledrem. Například v roce 2005 mu zde byla při příležitosti jeho dvaadvadesátých narozenin předána Cena společnosti Siemens – viz Elektro č. 12/05. Ještě předtím, v Elektro č. 7 téhož roku, jsme uveřejnili autorský článek pana Z. Ledra ke 138. výročí objevu dynamoelektrického principu Wernerem Siemensem (roku 1867). Ani v tomto článku nezapřel pan Zdeněk Ledr hlubokou znalost a trůfám si říci i lásku k pohonářské problematice.

Nedávno, v říjnu 2007, při příležitosti jeho 94. narozenin, byla panu Z. Ledrovi udělena cena České elektrotechnické společnosti s plaketou nazvanou Ocenění za ce-

loživotní přínos k rozvoji elektrických pohonů (obr. 1). Po jejím udělení se na Katedře elektrických pohonů a trakce ČVUT Praha konalo slavnostní, ale zejména přátelské setkání kolegů a spolupracovníků s jubilantem (obr. 1 a obr. 2).

Přestože jsem o osobnosti pana Zdeňka Ledra slyšel již dříve, osobně jsem se s ním setkal až v jeho pokročilém věku. Z krásné modrých očí tohoto člověka a odborníka, který svou erudici plně a významně položil na oltář české elektrotechniky, vždy vyzařovalo jakési milé šibalství, za kterým se vedle hlubokých znalostí skrývalo i neobyčejné lidství.

Ing. Jiří Kohutka, redakce Elektro

Za Ing. Izraelem Brandem

V roce 2001 jsme v Elektu otiskli meidillon k 80. narozeninám významného českého elektrotechnika a průkopníka výpočetní techniky Ing. Izraela Branda, který v roce 1968 emigroval do Kanady. Nyní nám z Kanady přišla smutná zpráva, že Ing. Brand na konci minulého roku zemřel. Proto, na rozloučenou s tímto nevšedním člověkem, přinášíme krátký nekrolog.

Ing. Brand se narodil 21. 12. 1921 na Slovensku v Humenném v tradiční židovské rodině ze Stakcina v okresu Snina. Školní léta prožil v Przemyszlú v Polsku, kam byl jeho otec služebně přeložen. Zde v roce 1939 maturoval kromě milované matematiky a fyziky také z latiny.

V nacionalistickém a bigotním Polsku se jako žid a cizinec setkával s různými pova-

hami lidí, a sbíral tak své první zkušenosti. Ty byly vlivem tehdejších předsudků mnohdy trpké, dobře byl však přijímán svými spolužáky i učiteli. To mělo zřejmě i pozitivní vliv na jeho charakter a na jeho další životní dráhu. Poznal, že píle a její výsledky vzbuzují respekt i u nepřátel. Zřejmě ho zocelily i prožitá historická katastrofy – velká hospodářská krize, okupace Československa a vznik Slovenského štátu, jehož občanem se automaticky stal, i vojenská porážka Polska nacistickým Německem.

Ing. Brand byl již jako zkušební technik v někdejší Kolbence (ČKD Elektrotechnika) velmi oblíben pro svůj kamarádský a odborný – lze říci až nenápadně poučující vztah k mladým spolupracovníkům a vrstevníkům, dělníkům i technikům. I později,

ve funkci inspirujícího ducha výpočetního střediska v ČKD Praha, podobně jako starší řeční filozofové, uměl otázkami vést své „učedníky“ k poznání nejen profese, ale i života. A takhle mohl za „panem Brandem“ kdykoliv přijít pro jeho erudovaný názor na problém každý, kdo řešil něco odborného nebo i osobního. Jeho rady a názory nevyplývaly jen z jeho nadprůměrné inteligence a erudice, ale také z jeho trpkých životních zkušeností pronásledovaného žida ze Slovenska, mnohokrát zraněného vojáka z východní fronty druhé světové války a „poddaného“ stalinského režimu, o kterých mluvil jen velmi málo.

Víme, že i v Kanadě zanechal významnou a světlou stopu českého inženýra, odbornou i lidskou, a proto by neměl být ani u nás, ani

Zemřel Ing. Jaroslav Vokálek, CSc.

Smutná zpráva zasáhla v lednu 2008 elektrotechnickou veřejnost. Zemřel Ing. Jaroslav Vokálek, CSc., který mnoho let pracoval v EGÚ Praha. Role autora této zprávy in memoriam jsem se ujal sice se smutkem, ale rád, protože jsem ho blíže poznal osobně i v odborné oblasti. Jestliže bych měl jeho činnost a povahu charakterizovat stručně několika slovy, byly by to vrcholná odbornost, vstřícnost a ochota. V současné době takových charakterů bohužel stále ubývá.

Snad jako jeho přítel si mohu dovolit napsat tento sloupek. Kdykoliv jsem za ním zašel na konzultaci odborných problémů, vždy byl ochoten a připraven pomoci bez jakýchkoliv požadavků na odměnu. Nejen mně, ale také mým spolupracovníkům vždy ochotně a s pečlivostí jemu vlastní vyhověl, šlo-li o překlady materiálů IEC nebo CENELEC. Také díky jemu měly tyto překlady vysokou odbornou i jazykovou úroveň a nikdo neměl pochybnosti ani o terminologii, ani o věcné správnosti výkladu příslušného problému.

Mám-li shrnout zásluhy Ing. Jaroslava Vokálka, CSc., o rozvoj elektrotechniky v České republice, jmenuji především jeho spoluúčast na vytváření normy o ochraně před bleskem ČSN EN 62305 a dále konzultace ohledně měřicí techniky v této oblasti.

Závěrem bych rád dodal, že v osobě Ing. Jaroslava Vokálka odešel nejen člověk, který představoval ryzí charakter, ale také odborník s vyhraněným a vyzrálým přístupem k problematice elektrotechniky. Prosím proto všechny, kteří ho znali, aby alespoň krátkým zamyšlením přispěli k uctění jeho památky.

Ing. Zdeněk Rous, CSc.